

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра менеджменту ім. проф. Й.С. Завадського

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету
конструювання та дизайну

Зіновій РУЖИЛО
«10» травня 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри менеджменту
ім. проф. Й.С. Завадського
Протокол № 7 від «18» квітня 2023 р.
Завідувач кафедри

 Тетяна БАЛАНОВСЬКА

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Будівництво та цивільна
інженерія»

 Євген ДМИТРЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ, МАРКЕТИНГУ,
ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ПРАВОЗНАВСТВО»**

спеціальність 192 «Будівництво та цивільна інженерія»

освітня програма «Будівництво та цивільна інженерія»

Факультет конструювання та дизайну

Розробники: кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
ім. проф. Й. С. Завадського

Кристина ДРАМАРЕЦЬКА

кандидат юридичних наук,
асистент кафедри теорії та
історії держави і права

Тарас Панталієнко

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни
«Основи менеджменту, маркетингу, підприємництва та правознавство»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, ступінь вищої освіти		
Ступінь вищої освіти	Бакалавр	
Галузь знань	19 Архітектура та будівництво	
Спеціальність	192 Будівництво та цивільна інженерія	
Освітня програма	Будівництво та цивільна інженерія	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120 (60/60)	
Кількість кредитів ECTS	4 (2/2)	
Кількість змістових модулів	2/3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	денна форма	заочна форма
Рік підготовки (курс)	3	3, 4
Семестр	6	6, 7
Лекційні заняття	<i>30 год. (15/15)</i>	<i>12 год. (6/6)</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год. (15/15)</i>	<i>8 год. (4/4)</i>
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	<i>60 год. (30/30)</i>	<i>100 год. (50/50)</i>
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>4 год.</i>	-

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою курсу є формування у майбутніх фахівців сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у сфері менеджменту, маркетингу, підприємництва та правознавства; розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Завданням вивчення дисципліни є теоретична підготовка здобувачів вищої освіти з питань сутності основних понять і категорій менеджменту, маркетингу, підприємництва та правознавства; системи методів менеджменту; основ прийняття управлінських рішень; формування комунікацій та управління групами; основ планування, організації, мотивації та контролю діяльності; проведення маркетингових досліджень та розуміння основних складових комплексу маркетингу; ознайомлення з правовою базою підприємництва, видами підприємств та об'єднань підприємств, організаційно-правовими формами господарювання, видами господарської діяльності та технологією створення власної справи; вивчення теорії правознавства, закономірностей та специфіки розвитку держави та права, основних положень Конституції України, які стосуються регламентування діяльності держави та організації суспільного життя, прав і обов'язків громадянина, ознайомлення з вузловими положеннями основних галузей права та їх застосуванням, а також ознайомлення із перспективами розвитку правової системи України у зв'язку із євроінтеграційними процесами.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі будівництва та цивільної інженерії у процесі навчання, що передбачає застосування комплексу теорій та методів визначення міцності, стійкості, деформативності, моделювання, посилення будівельних конструкцій; подальшої безпечної експлуатації, реконструкції, зведення та монтажу будівель та інженерних споруд; застосування систем автоматизованого проектування у галузі будівництва.

загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2 – Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.
- ЗК3 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК4 – Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК5 – Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК7 – Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК8 – Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК9 – Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства;

усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК2 – Здатність до критичного осмислення і застосування основних теорій, методів та принципів економіки та менеджменту для раціональної організації та управління будівельним виробництвом.

СК7 – Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у сфері архітектури та будівництва у непередбачуваних робочих контекстах.

СК9 – Здатність здійснювати організацію та керівництво професійним розвитком осіб та груп у сфері архітектури та будівництва.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1 – Застосовувати основні теорії, методи та принципи математичних, природничих, соціально-гуманітарних та економічних наук, сучасні моделі, методи та програмні засоби підтримки прийняття рішень для розв'язання складних задач будівництва та цивільної інженерії.

ПРН3 – Презентувати результати власної роботи та аргументувати свою позицію з професійних питань, фахівцям і нефахівцям, вільно спілкуючись державною та іноземною мовою.

ПРН7 – Виконувати збір, інтерпретацію та застосування даних, в тому числі за рахунок пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

ПРН13 – Здійснювати організацію та керівництво професійним розвитком осіб та груп у сфері архітектури та будівництва.

ПРН17 – Оволодіння навичками ефективної самостійної роботи (курсове та дипломне проектування) або у групі (лабораторні роботи, включаючи навички лідерства при їхньому виконанні); результативність роботи в умовах обмеженого часу з акцентом на професійну сумлінність і академічну доброчесність.

3. Програма та структура навчальної дисципліни «Основи менеджменту, маркетингу, підприємництва та правознавство»

БЛОК 1 ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ, МАРКЕТИНГУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

*Драмарецька Кристина Павлівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент
кафедри менеджменту ім. проф. Й. С. Завадського*

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 СИСТЕМА МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Тема 1. Поняття і сутність менеджменту

Організація та її характеристики. Зовнішнє та внутрішнє середовище організації. Основні характеристики зовнішнього середовища

Співвідношення категорій «управління» і «менеджмент», Сучасне тлумачення ролі і сутності менеджменту. Менеджери в організації. Ознаки діяльності менеджера. Рівні менеджменту. Якості, необхідні менеджерам.

Завдання, принципи та методи менеджменту. Функції менеджменту.

Розвиток науки управління. Інтегровані підходи до управління. Сутнісна характеристика процесного, системного та ситуаційного підходів до управління.

Тема 2. Основи теорії прийняття управлінських рішень

Поняття і моделі прийняття рішень. Моделі теорії прийняття рішень: класична, поведінкова, ірраціональна. Процес прийняття рішень. Інтуїтивна та раціональна технології прийняття рішень. Етапи раціональної технології прийняття рішень.

Методи творчого пошуку альтернативних варіантів. Класифікація методів творчого пошуку альтернативних варіантів. Методи індивідуального творчого пошуку альтернатив. Методи колективного творчого пошуку альтернатив. Методи активізації творчого пошуку альтернативних варіантів.

Класифікація методів обґрунтування управлінських рішень. Кількісні та якісні методи. Можливості та сфери застосування аналітичних, статистичних, теоретико-ігрових методів та методів математичного програмування. Обґрунтування рішень в умовах невизначеності.

Тема 3. Комунікації в менеджменті.

Управління групами, керівництво та лідерство

Поняття і основні характеристики інформації, класифікація та джерела інформації. Поняття комунікацій та комунікаційного процесу. Модель процесу комунікації. Зміст основних етапів процесу комунікації.

Міжособові та організаційні комунікації. Усна, письмова та невербальна комунікації, їх переваги та недоліки. Формальні та неформальні організаційні комунікації. Поняття «комунікаційна мережа». Типи комунікаційних мереж в групах. Управління комунікаційними процесами. Перешкоди на шляху ефективної комунікації та шляхи їх подолання.

Поняття та сутність груп в організації. Характеристика формальних і неформальних груп. Чинники, що впливають на діяльність неформальних груп.

Сутність керівництва та лідерства. Співвідношення категорій «вплив», «влада», «повноваження», «лідерство». Основні форми влади і впливу. Лідерство як механізм сполучення різних джерел влади.

Тема 4. Функції менеджменту

Поняття планування як функції менеджменту. Етапи процесу планування.

Типи планів в організації. Суть, значення та класифікація цілей організації. Концепція управління за цілями (концепція МВО): сутність, основні етапи, переваги та недоліки. Стратегічне планування в організації. Поняття «стратегія». Рівні стратегії: загальнокорпоративна стратегія, стратегія бізнесу, функціональна стратегія. Процес стратегічного планування: визначення місії підприємства; аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища; SWOT-аналіз; визначення конкретних цілей діяльності організації; аналіз стратегічних альтернатив та вибір стратегії. Функціональні стратегії. Тактичні та оперативні плани.

Сутність функції організації та її місце в системі управління. Поняття «організація» та «організаційна діяльність». Організаційна структура як результат організаційної діяльності. Основи організаційного проектування. Сутнісна характеристика проектування робіт в організації. Поняття департаменталізації. Делегування повноважень. Централізація і децентралізація. Типи організаційних структур управління. Лінійна, функціональна, лінійно-функціональна, дивізійна, матрична організаційні структури. Переваги та недоліки різних типів організаційних структур.

Поняття і сутність мотивації. Поняття «потреби», «спонукання», «стимули», «мотивація». Змістовні теорії мотивації. Основні положення ключових змістовних теорій мотивації: теорії ієрархії потреб А. Маслоу, теорії ERG К. Альдерфера, теорії набутих потреб Д. МакКлелланда, теорії «мотиваційної гігієни» Ф. Герцберга. Процесні теорії мотивації. Сутнісна характеристика основних теорій процесу

мотивації: теорії очікувань В. Врума, теорії справедливості С. Адамса, комплексної теорії мотивації Портера-Лоулера.

Поняття та процес контролю. Етапи процесу контролю. Модель процесу контролю. Види управлінського контролю: попередній, поточний, заключний. Класифікація інструментів управлінського контролю. Фінансовий контроль та його основні складові. Сутність та складові операційного контролю. Контроль поведінки працівників. Основні характеристики ефективної системи контролю.

Координація і регулювання в менеджменті.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ОСНОВИ МАРКЕТИНГУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Тема 5. Зміст та система сучасного маркетингу.

Маркетингові дослідження

Сутність, завдання та принципи маркетингу. Функції маркетингу. Комплекс маркетингу та його основні елементи. Чотири складові маркетингу-мікс: «4 Р» продавця і «4 С» споживача. Маркетинг-мікс за концепцією «7 Р».

Еволюція концепції маркетингу. Види маркетингу та їх характеристика. Основні поняття маркетингу.

Маркетингові дослідження. Об'єкти маркетингових досліджень. Основні завдання маркетингових досліджень. Основні принципи маркетингових досліджень. Алгоритм процесу маркетингових досліджень. Види маркетингових досліджень: кабінетні та польові дослідження; метод пробних продажів, пілотні дослідження, метод ділових контактів із представниками інших підприємств чи споживачів, панельні дослідження, метод фокус-груп. Інформація, яка використовується у маркетингових дослідженнях. Первинні і вторинні дані. Види маркетингової інформації. Джерела маркетингової інформації. Методи збору маркетингової інформації, їх переваги та недоліки. Правила розробки опитних листів (анкет).

Тема 6. Основні складові комплексу маркетингу

Комплекс маркетингу: product (товар), price (ціна), place (місце), promotion (просування). Маркетингова товарна політика. Чинники привабливості оточення товару. Класифікація товарів. Споживчі товари (товари повсякденного попиту, товари попереднього вибору, товари особливого попиту, товари пасивного попиту) і товари виробничо-технічного призначення.

Три рівні товару. Товарна номенклатура та її основні показники. Товарний асортимент. Види асортименту. Планування та управління асортиментом. Конкурентоспроможність товару. Якість товару. Товарна марка, товарне ім'я, фірмовий знак, товарний знак. Упаковка та її маркетингові функції. Життєвий цикл товару. Основні характеристики кожного етапу традиційного життєвого циклу товару.

Маркетингова цінова політика. Ціна та її основні функції. Методи ціноутворення. Алгоритм методики розрахунку ціни. Маркетингові цінові стратегії.

Маркетингова політика комунікацій. Сучасна комунікаційна модель. Основні засоби маркетингових комунікацій: реклама, стимулювання збуту, паблік релейшнз, персональний (особистий) продаж, прямий маркетинг. Додаткові засоби маркетингових комунікацій: виставки та ярмарки, брендинг, спонсоринг, продукт-плейсмент, інтегровані маркетингові комунікації в місцях продажу. Завдання маркетингової політики комунікацій.

Маркетингова політика розподілу. Маркетингові канали розподілу, їх функції. Довжина, рівень та ширина каналу розподілу. Типи торговельних посередників. Оптова торгівля, роздрібна торгівля, мерчандайзинг, маркетинг-логістика.

Тема 7. Основи підприємництва

Поняття підприємництва. Ознаки та принципи підприємницької діяльності. Функції і моделі підприємництва. Правова база підприємництва. Суб'єкти підприємницької діяльності. Суб'єкти мікропідприємництва, малого, середнього та великого підприємництва. Об'єкти підприємницької діяльності.

Підприємство та індивідуальне підприємство. Підприємство як організаційна форма господарювання. Види підприємств та об'єднань підприємств, організаційно-правові форми підприємництва. Види підприємств: приватне підприємство; підприємство, що діє на основі колективної власності (підприємство колективної власності); комунальне підприємство; державне підприємство; підприємство, засноване на змішаній формі власності; спільне комунальне підприємство. Унітарне та корпоративне підприємство. Господарські товариства та їх види (акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, повні товариства, командитні товариства). Підприємства колективної власності: виробничі кооперативи, підприємства споживчої кооперації, підприємства громадських та релігійних організацій, інші підприємства, передбачені законом. Приватне підприємство. Фермерське господарство. Підприємство з іноземними інвестиціями. Іноземне підприємство. Види об'єднань підприємств. Організаційно-правові форми об'єднань підприємств: асоціації, корпорації, консорціуми, концерни, інші об'єднання підприємств, передбачені законом. Асоційовані підприємства (господарські організації). Холдингова компанія. Громадянин як суб'єкт господарювання. Види господарської діяльності. Передумови підприємництва та елементи підприємницького середовища. Технологія створення власної справи.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. СИСТЕМА МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЇ												
Тема 1. Поняття і сутність менеджменту	7	2	2			3	7	1			6	
Тема 2. Основи теорії прийняття управлінських рішень	7	2	2			3	7	1	1		5	
Тема 3. Комунікації в менеджменті. Управління групами, керівництво та лідерство	8	2	2			4	8				8	
Тема 4. Функції менеджменту	8	2	2			4	8	1	1		6	
Разом за змістовим модулем 1	30	8	8			14	30	3	2		25	
Змістовий модуль 2. ОСНОВИ МАРКЕТИНГУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА												
Тема 5. Зміст та система сучасного маркетингу. Маркетингові дослідження	9	2	2			5	9	1	1		7	
Тема 6. Основні складові комплексу маркетингу	9	2	2			5	9	1			8	
Тема 7. Основи підприємництва	12	3	3			6	12	1	1		10	
Разом за змістовим модулем 2	30	7	7			16	30	3	2		25	
Усього годин	60	15	15			30	60	6	4		50	
Курсова робота	-	-	-	-		-						
Усього годин	60	15	15			30	60	6	4		50	

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття і сутність менеджменту.	2
2	Основи теорії прийняття управлінських рішень.	-
3	Комунікації в менеджменті. Управління групами, керівництво та лідерство.	2
4	Функції менеджменту.	-
5	Зміст та система сучасного маркетингу. Маркетингові дослідження.	2
6	Основні складові комплексу маркетингу.	-
7	Основи підприємництва.	-
Разом		6

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття і сутність менеджменту.	-
2	Основи теорії прийняття управлінських рішень.	2
3	Комунікації в менеджменті. Управління групами, керівництво та лідерство.	-
4	Функції менеджменту.	2
5	Зміст та система сучасного маркетингу. Маркетингові дослідження.	-
6	Основні складові комплексу маркетингу.	2
7	Основи підприємництва.	3
Разом		9

6. Теми лабораторних занять (не передбачено навчальним планом)

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття і сутність менеджменту.	3
2	Основи теорії прийняття управлінських рішень.	3
3	Комунікації в менеджменті. Управління групами, керівництво та лідерство.	4
4	Функції менеджменту.	4
5	Зміст та система сучасного маркетингу. Маркетингові дослідження.	5
6	Основні складові комплексу маркетингу.	5
7	Основи підприємництва.	6
Разом		30

8. Зразки контрольних запитань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Контрольні запитання

1. Що таке організація та які загальні риси мають всі організації як об'єкти управління ?
2. Що таке зовнішнє і внутрішнє середовище організації? З яких елементів вони складаються ?
3. Які основні підходи до визначення категорії «управління»?
4. Співвідношення категорій «управління» і «менеджмент».
5. Які основні завдання менеджменту?
6. Загальні принципи менеджменту, їх характеристика.
7. Що розуміють під методами менеджменту? Які є групи методів менеджменту?
8. Які основні функції менеджменту?
9. Розкрийте сутність процесного підходу до управління.
10. Розкрийте основні положення системного підходу до управління.
11. Розкрийте сутність і особливості ситуаційного підходу до управління.
12. Які основні напрями сучасної системи поглядів на менеджмент?
13. Що розуміють під управлінським рішенням ?
14. Які чинники впливу на процес прийняття управлінських рішень?
15. Яка класифікація управлінських рішень?
16. Які є умови прийняття управлінських рішень?
17. Які основні моделі прийняття рішень?
18. Розкрийте суть класичної, поведінкової та ірраціональної моделей теорії прийняття рішень
19. Розкрийте суть інтуїтивної та раціональної технологій прийняття управлінських рішень.
20. Які є методи творчого пошуку альтернативних варіантів?
21. Які є методи індивідуального творчого пошуку?
22. Які є методи колективного творчого пошуку?
23. Які є методи активізації творчого пошуку?
24. Які є методи обґрунтування управлінських рішень?
25. Розкрийте поняття «інформація». Які вимоги до якості інформації?
26. Розкрийте поняття «комунікація»? За яких умов здійснюється процес комунікації?
27. З яких етапів складається процес комунікації? Як ці етапи пов'язані між собою в моделі процесу комунікації?
28. Чим відрізняються поняття «міжособові комунікації» та «організаційні комунікації»?
29. Які є методи комунікації? У чому переваги та недоліки кожного з них?
30. Що таке неформальні комунікації та яку роль вони відіграють в організації?
31. У чому особливості міжрівневих, горизонтальних та діагональних комунікацій?

32. Що таке комунікаційна мережа? Як можна класифікувати комунікаційні мережі в організації?
33. Які чинники перешкоджають ефективній комунікації?
34. За допомогою яких методів можна подолати перешкоди до ефективної комунікації та удосконалити комунікаційні процеси в організації?
35. Дайте визначення поняттю «група». Які причини створення груп?
36. Що таке формальна і неформальна група? Дайте їх характеристику.
37. Які чинники впливають на діяльність неформальних груп?
38. Що таке «керівництво», «вплив», «влада», «залежність», «повноваження»? Як ці категорії співвідносяться між собою?
39. Дайте класифікацію форм влади залежно від основи їх походження.
40. Дайте визначення категорії «лідерство». Чим лідерство відрізняється від власне управлінської діяльності?
41. Розкрийте сутність планування як функції управління.
42. У якій послідовності здійснюється процес планування? Які є типи планів в організації?
43. За якими критеріями та як класифікують організаційні цілі?
44. Розкрийте суть «дерева цілей» організації.
45. Що таке «стратегія»? Які основні елементи стратегії?
46. Розкрийте суть SWOT- аналізу.
47. Розкрийте суть матриці BCG (Бостонської консультативної групи) як методу вибору загальнокорпоративної стратегії.
48. Розкрийте суть категорій «організація», «організаційна діяльність», «організаційна структура».
49. Які ситуаційні чинники впливають на формування організаційної структури управління?
50. Що таке департаменталізація, делегування повноважень, діапазон контролю?
51. Що таке висока і плоска структури організації? У чому їх переваги і недоліки?
52. Порівняльна характеристика лінійної та функціональної організаційних структур (принципи побудови, основні переваги і недоліки, сфери застосування).
53. Охарактеризуйте дивізіональну організаційну структуру. У чому її переваги і недоліки?
54. Розкрийте сутність матричної організаційної структури. У чому її переваги і недоліки?
55. Дайте визначення категорії «мотивація». У чому відмінність між категоріями «стимулювання» і «мотивування»?
56. Які є найвідоміші змістовні теорії мотивації?
57. На дослідження яких аспектів мотивації спрямовані процесні теорії мотивації? Назвіть ці теорії.
58. Що таке контроль? Яке місце він займає в процесі управління?
59. Охарактеризуйте модель процесу контролю.
60. З якою метою здійснюється попередній, поточний та заключний контроль?
61. Розкрийте суть координації і регулювання в менеджменті.

62. Розкрийте сутність маркетингу. На яких принципах ґрунтується маркетинг?
63. Які завдання і функції маркетингу?
64. Що таке комплекс маркетингу? Які основні елементи комплексу маркетингу?
65. Охарактеризуйте маркетинг-мікс за концепцією «7 Р».
66. У чому полягає сутність основних концепцій маркетингу?
67. Наведіть класифікацію основних видів маркетингу.
68. Що розуміють під нестачею і потребою? Що таке ієрархія потреб і як характеризують потреби в різних теоріях мотивації?
69. Що розуміють під бажанням і попитом? Які розрізняють види попиту?
70. Що таке товар і послуга? Наведіть маркетингову класифікацію товарів.
71. Що таке ринок? Наведіть класифікацію ринків.
72. Розкрийте суть та основні завдання маркетингових досліджень.
73. Назвіть і охарактеризуйте основні етапи проведення маркетингових досліджень.
74. Які є види маркетингових досліджень?
75. Які є види даних, що покладені в основу маркетингових досліджень?
76. Які переваги та недоліки застосування первинної та вторинної інформації? Назвіть джерела маркетингової інформації.
77. Охарактеризуйте методи збору маркетингової інформації, їх переваги та недоліки.
78. Розкрийте сутність маркетингової товарної політики.
79. Розкрийте поняття «товар» з позиції маркетингу і дайте визначення поняття «новий товар».
80. Охарактеризуйте три рівня товару.
81. Охарактеризуйте споживчі товари та товари виробничо-технічного призначення.
82. Розкрийте поняття товарної номенклатури та асортименту товару.
83. Розкрийте поняття «конкурентоспроможність товару» і «якість товару».
84. Що таке товарна марка, товарне ім'я, фірмовий знак, товарний знак?
85. Що собою представляє упаковка? Які існують види упаковки?
86. Що собою представляє сервісне обслуговування товару? Як сервіс впливає на здійснення купівлі товарів?
87. У чому сутність концепції життєвого циклу товару та маркетингової стратегії на різних етапах життєвого циклу товару?
88. Що таке ціна? Розкрийте сутність маркетингової цінової політики.
89. Назвіть та поясніть функції, які виконує ціна в маркетингу.
90. Дайте характеристику маркетинговим методам ціноутворення.
91. Які є маркетингові цінові стратегії? Охарактеризуйте їх.
92. Розкрийте суть та завдання маркетингової політики комунікацій.
93. Назвіть й охарактеризуйте основні та допоміжні засоби маркетингових комунікацій.
94. Розкрийте суть маркетингової політики розподілу.
95. Які функції каналів розподілу?

96. Розкрийте сутність понять «довжина», «рівень» та «ширина» каналу розподілу.
97. У чому полягає відмінність між оптовою та роздрібною торгівлею?
98. Розкрийте сутність мерчандайзингу та маркетингової логістики.
99. Розкрийте суть поняття та ознаки підприємництва. Які принципи підприємницької діяльності?
100. Які функції підприємництва?
101. Які є моделі підприємництва?
102. Якими нормативно-правовими актами регулюється підприємництво?
103. Назвіть суб'єкти і об'єкти підприємницької діяльності?
104. Хто відноситься до суб'єктів мікропідприємництва, малого, середнього та великого підприємництва?
105. Підприємство як організаційна форма господарювання.
106. Які виділяють види підприємств в Україні залежно від форм власності, передбачених законом?
107. Які особливості правового статусу унітарних і корпоративних підприємств?
108. Які є види господарських товариств згідно законодавства України?
109. Що таке об'єднання підприємств? Які є їх види згідно законодавства України?
110. Які є організаційно-правові форми об'єднань підприємств згідно законодавства України?
111. За яких умов згідно законодавства України громадянин визнається суб'єктом господарювання?
112. Які є основні види господарської діяльності?
113. Охарактеризуйте зовнішнє середовище підприємництва.
114. Які виділяють стадії та етапи створення власної справи?
115. Які органи здійснюють державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань?
116. Які функції здійснює державний реєстратор?
117. Які документи подаються для державної реєстрації фізичної особи підприємцем?

Тести для визначення рівня засвоєння знань здобувачами вищої освіти

1. Використання впливу лідера завдяки наявності у нього індивідуальних характеристик і властивостей, які охоче наслідуються підлеглими, що прагнуть бути такими ж, як і лідер - це влада...

А.	примусу;
Б.	базується на винагородах;
В.	експертна;
Г.	еталонна (прикладу);
Д.	інформаційна.

2. Процес розподілення загальної роботи в організації на окремі завдання, достатні для виконання окремим робітником відповідно до його кваліфікації та здібностей – це.....

3. – це генеральний комплексний план, призначений для забезпечення здійснення місії організації і досягнення її цілей.

4. Згрупуйте види комунікацій за їх класифікаційними ознаками

	Класифікаційна ознака		Види комунікацій
А.	за сферою охоплення	1.	формальні
Б.	за способом виникнення	2.	внутрішньоорганізаційні
В.	за способом здійснення	3.	між організацією та зовнішнім середовищем
		4.	вербальні
		5.	міжособистісні
		6.	неформальні
		7.	невербальні

5. На практиці існує багато критеріїв класифікації планів організації. Найчастіше з них використовують такі. Встановіть відповідність.

А.	за критерієм широти охопленої сфери плани поділяють на	1	довгострокові й короткострокові
Б.	за критерієм часового горизонту плани поділяють на	2	стратегічні й оперативні
В.	за ступенем конкретизації плани поділяють на	3	завдання й орієнтири.

6. Мотивація – це.....

7. Конкретизуйте, які чинники впливають на зазначені види ефективності менеджменту згідно рівневого підходу до оцінки ефективності управління?

	Вид ефективності менеджменту		Чинники впливу
А	індивідуальна ефективність	1.	взаємозв'язок, лідерство, структура, статус, ролі, норми
Б	групова ефективність	2.	зовнішні умови, технологія, вибір стратегії, структура, процеси, культура
В	організаційна ефективність	3.	здібності, вміння, знання, стосунки, мотивація, стрес

8. Встановіть відповідність

А.	процесний підхід	1.	розглядає управління як мистецтво менеджера усвідомити ситуацію, визначити її характеристики, вибрати відповідну модель управління і вже потім використовувати наукові управлінські рекомендації загального характеру.
Б.	системний підхід	2.	організація розглядається як система в сукупності частин, з яких вона складається та зв'язків з її зовнішнім середовищем.
В.	ситуаційний підхід	3.	розглядає управління як серію взаємопов'язаних і неперервних дій (функцій управління).

9. Процес групування робіт і видів діяльності в окремі підрозділи організації (бригади, групи, сектори, відділи, цехи, виробництва тощо) – це.....

10. Процес, який починається з констатації виникнення проблемної ситуації та завершується вибором дії, яка спрямована на усунення проблемної ситуації -це.....

11. До яких груп теорій мотивації належать наукові висновки наведених нижче авторів?

	Групи теорій		Автор теорії
А.	Змістовні	1.	А. Маслоу
Б.	процесні (пізнавальні)	2.	К. Альдерфер
		3.	В. Врум
		4.	С. Адамс
		5.	Ф. Герцберг

12. Згрупуйте інструменти контролю відповідно до його видів.

	Види контролю		Інструментів контролю
А.	прямий управлінський контроль	1.	дисциплінарний вплив
Б.	непрямий управлінський контроль	2.	підсилення мотивації;
		3.	ефективна селекція (підбір кадрів);
		4.	використання феномену організаційної культури;
		5.	формалізація процедури прийому на роботу;
		6.	підвищення кваліфікації підлеглих.

13. Підходи до вивчення процесу прийняття рішень. Встановіть відповідність

А.	нормативний підхід	1.	спрямований на розробку організаційних, інформаційних та методологічних засад прийняття раціонального рішення.
Б.	описовий підхід	2.	спрямований на емпіричне дослідження поведінки окремих осіб та груп людей в процесі прийняття рішень.

14. Вкажіть яким обов'язковим вимогам повинно відповідати будь-яке організаційне утворення.

А.	наявність принаймні двох людей, які вважають себе частиною цієї групи
Б.	орієнтація на отримання максимального прибутку
В.	наявність принаймні однієї цілі (тобто бажаного кінцевого стану або результату), яку приймають як загальну всі члени даної групи
Г.	наявність членів групи, які свідомо координують роботу інших, щоб досягти значимої для всіх мети
Д.	пріоритет задоволення індивідуальних потреб членів організації

15. Потреба – це.....

16. Процес визначення обсягів та змісту кожного виду робіт в організації – це.....

17. Процес, який забезпечує координацію дій персоналу підприємства (організації) на всіх його рівнях з раціонального використання ним наявних ресурсів, із застосуванням наукового підходу, психологічних та етичних норм керівництва – це

18. Що характеризує погляд на причину існування організації з точки зору самої організації, деталізує статус організації, надає орієнтири для визначення її задач?

А.	мета
Б.	глобальна мета
В.	місія організації
Г.	задачі організації

19. Розкрийте суть видів (форм) влади.

Вид влади		Зміст зміст	
А.	влада примусу	1.	використовує бажання підлеглих отримати певну винагороду в обмін на виконану дію (роботу), певну поведінку тощо
Б.	влада винагороди	2.	базується на поведінці підлеглих, яка відображає дотримання установлених стандартів, критеріїв, інструкцій, методик, наказів, розпоряджень тощо
В.	дисциплінарна влада	3.	базується на впливі через „розумну” віру. Виконавець вірить, що влада має спеціальні знання, які зможуть задовольнити певні потреби
Г.	законна влада	4.	формується на засадах харизми, тобто не на логіці, не на традиціях, а на силі особистих якостей або здібностей лідерів
Д.	влада прикладу (еталонна)	5.	базується на використанні широкого спектру інформаційних джерел, якими володіє менеджер
Е.	інформаційна влада	6.	базується на впливі через страх. Виконавець вірить в те, що влада може заважати задоволенню певної потреби або призвести до інших неприємностей
Ж.	влада експерту	7.	ґрунтується на традиціях, які здатні задовольнити потребу виконавця в захищеності і приналежності

20. Упорядкуйте етапи комунікаційного процесу в логічній послідовності.

А.	оцінка і уточнення повідомлення
Б.	формування або вибір ідеї
В.	декодування
Г.	передача ідеї
Д.	кодування
Е.	здійснення зворотного зв'язку
Ж.	вибір каналу

21. Вертикальна координація реалізується через: (встановіть відповідність)

А.	взаємну комунікацію	1.	тобто через визначення способу, за допомогою якого операція (завдання, дія)
Б.	прямий контроль	2.	безпосередні неформальні контакти між членами організації
В.	стандартизацію діяльності	3.	(надання керівникові повноважень розподіляти завдання та контролювати їх виконання)

22. Процес передачі керівником частини будь-якої своєї роботи та повноважень, необхідних для її виконання, підлеглому, який приймає на себе відповідальність за її виконання – це.....

23. є інструментом впливу на об'єкт управління та окремі його підсистеми, важливою ланкою формування та реалізації відносин управління в організації; складає основу реалізації кожної функції менеджменту.

24. Конкретизуйте методи менеджменту організаційно-розпорядчого впливу за їх групами

Групи методів менеджменту		Види методів	
А.	методи організаційного впливу	1.	накази
Б.	методи розпорядчого впливу	2.	організаційне регламентування
		3.	усні вказівки
		4.	організаційне нормування
		5.	організаційно-методичне інструктування
		6.	розпорядження

25. Вказані чинники оточуючого середовища організації передбачають:

А.	організаційні	1.	Рівень механізації та автоматизації виробничих процесів, забезпеченість засобами виробництва, технології, що використовуються тощо
Б.	технічні	2.	Розміри підприємства та його спеціалізація, рівень економічного розвитку та використання виробничого потенціалу, рентабельність виробництва тощо
В.	економічні	3.	Організаційна структура, форми організації праці та виробництва, територіальне розміщення виробництва, чисельність та склад персоналу
Г.	соціально-психологічні	4.	Розвиток соціальної інфраструктури, демографічна ситуація, мотиваційні потреби, згуртованість колективу тощо

26. Вказані чинники оточуючого середовища організації передбачають:

А.	організаційні	1.	Рівень механізації та автоматизації виробничих процесів, забезпеченість засобами виробництва, технології, що використовуються тощо
Б.	технічні	2.	Розміри підприємства та його спеціалізація, рівень економічного розвитку та використання виробничого потенціалу, рентабельність виробництва тощо
В.	економічні	3.	Організаційна структура, форми організації праці та виробництва, територіальне розміщення виробництва, чисельність та склад персоналу
Г.	соціально-психологічні	4.	Розвиток соціальної інфраструктури, демографічна ситуація, мотиваційні потреби, згуртованість колективу тощо

27. Вкажіть, які із запропонованих чинників належать до внутрішнього середовища організації?

А.	цілі організації
Б.	макроекономічний чинник
В.	завдання
Г.	технологія
Д.	людський фактор
Е.	соціально-культурне середовище
Ж.	міжнародне середовище
З.	поведінка конкурентів
И.	політико-правовий аспект
К.	науково-технічний прогрес
Л.	структура організації

28. Винагорода – це.....

29. характеризує погляд на причину існування організації з точки зору суспільства, це уявлення про суспільне призначення організації.

30. Розмістіть в логічній послідовності етапи планування.

А.	виконання плану
Б.	визначення вихідних передумов,
В.	постановка цілей,
Г.	вибір найкращої альтернативи або альтернатив,
Д.	введення плану в дію,
Е.	виявлення альтернатив,

БЛОК 2 ПРАВОЗНАВСТВО

Тарас Петрович Панталієнко, кандидат юридичних наук, асистент кафедри теорії та історії держави і права

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Тема 1. Основи теорії держави

Поняття держави та її ознаки. Типи та функції держави. Форма, механізм та апарат держави. Держава і політична система. Об'єднання громадян: поняття та види. Поняття та ознаки правової держави. Громадянське суспільство.

Тема 2. Основи теорії права

Юридичне право. Правовий статус особи. Суб'єктивне юридичне право, юридичний обов'язок. Джерела права. Юридичний акт. Правотворчість. Закони та підзаконні нормативно-правові акти. Нормативно-правові акти сучасної України. Система права. Галузі та інститути права. Норма права. Систематизація законодавства.

Правові відносини. Об'єкт, суб'єкт правовідносин. Юридичні факти. Правосвідомість. Правова культура. Правове виховання. Правомірна поведінка. Законність. Юридична відповідальність.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ПУБЛІЧНО-ПРАВОВІ ГАЛУЗІ ПРАВА

Тема 3. Основи конституційного права

Поняття та предмет галузі конституційного права. Джерела конституційного права України. Основні засади конституційного ладу України. Конституційно-правовий статус особи. Громадянство України. Набуття і припинення громадянства України. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина. Правовий статус іноземців.

Безпосередня та представницька демократія. Поняття виборів та їх види. Принципи виборчого права. Виборче право і виборча система. Виборчий процес та його стадії.

Розподіл влади. Конституційно-правові основи організації та діяльності органів державної влади. Верховна Рада України. Президент України. Кабінет Міністрів України. Міністерства та інші центральні органи влади та управління. Місцеві державні адміністрації. Органи місцевого самоврядування. Конституційний Суд України.

Тема 4. Система судових та правоохоронних органів України

Поняття, система та завдання правоохоронних органів України. Повноваження та система органів прокуратури. Роль і функції Вищої ради юстиції України. Міліція як складова частина органів внутрішніх справ. Служба безпеки, її завдання і повноваження. Функції адвокатури та види адвокатської діяльності. Нотаріат та органи і посадові особи, які вчиняють нотаріальні дії. Конституційний статус судової влади в Україні.

Тема 5. Основи адміністративного права

Поняття та джерела адміністративного права. Поняття державного управління. Співвідношення переконання і примусу в державному управлінні. Принципи державного управління в Україні. Державна служба в Україні. Нормативно-правові акти органів державного управління. Поняття адміністративного правопорушення. Адміністративна відповідальність. Поняття та види адміністративних стягнень. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності.

Тема 6. Основи фінансового права

Поняття та джерела фінансового права. Фінансові правовідносини, їх особливості та класифікація. Бюджет і бюджетна система України. Структура доходів і видатків державного бюджету України та місцевих бюджетів. Поняття податку та його види. Загальнодержавні податки. Правове регулювання стягнення непрямих та прямих податків. Місцеві податки та збори. Відповідальність платників податку. Способи захисту прав і законних інтересів платників податку.

Тема 7. Основи кримінального права

Поняття і джерела кримінального права України. Поняття та ознаки злочину. Склад злочину. Обставини, що виключають кримінальну відповідальність. Стадії вчинення злочину. Кримінальне покарання та його види.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ПРИВАТНОПРАВОВІ ГАЛУЗІ ПРАВА

Тема 8. Основи цивільного права

Поняття та джерела цивільного права. Цивільно-правові відносини. Суб'єкти цивільно-правових відносин. Фізична особа як суб'єкт цивільно-правових відносин. Цивільна правоздатність та дієздатність. Юридична особа як суб'єкт майнових відносин. Порядок виникнення та припинення діяльності юридичних осіб.

Поняття цивільного зобов'язання. Підстави виникнення зобов'язання. Припинення зобов'язання. Угода як підстава виникнення зобов'язань. Договір як підстава виникнення майнових відносин. Види договорів: договір купівлі-продажу, договір майнового найму, договір поставки, інші господарські договори. Авторське право та суміжні права. Способи забезпечення цивільних зобов'язань: неустойка, застава, інші способи забезпечення.

Тема 9. Основи сімейного права

Поняття і джерела сімейного права. Сімейні правовідносини. Порядок і умови укладення шлюбу. Шлюбний контракт. Припинення шлюбу. Права й обов'язки подружжя. Права й обов'язки батьків та дітей, інших членів сім'ї. Усиновлення (удочеріння). Патронат. Опіка та піклування.

Тема 10. Основи господарського права

Господарське право України: поняття і предмет правового регулювання. Підприємство як організаційна форма господарювання. Державні та комунальні унітарні підприємства. Господарські товариства. Підприємства колективної власності. Приватні підприємства. Інші види підприємств. Об'єднання підприємств. Громадянин як суб'єкт господарювання. Майнова основа господарювання. Корпоративні права. Господарські зобов'язання. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання. Галузі та види господарської діяльності. Зовнішньоекономічна діяльність. Спеціальні (вільні) економічні зони.

Тема 11. Основи трудового права

Поняття та джерела трудового права. Трудові правовідносини, їх склад та особливості. Колективний договір: зміст і порядок укладення. Зростання ролі колективно-трудоного регулювання при переході до ринкової економіки. Трудовий договір. Сторони, зміст та види трудового договору. Контракт як вид трудового договору. Підстави припинення трудового договору та їх класифікація.

Поняття робочого часу та його види (нормальний робочий час, скорочений робочий час, неповний робочий час, надурочні роботи). Поняття і види часу відпочинку. Поняття оплати праці та її види. Трудова дисципліна, правові методи забезпечення трудової дисципліни. Дисциплінарні стягнення та порядок їх застосування. Поняття та види матеріальної відповідальності працівника за шкоду, заподіяну роботодавцеві. Поняття і види трудових спорів (конфліктів). Комісія по трудових спорах (КТС). Розгляд трудових спорів в районних (міських) судах.

Тема 12. Основи аграрного, земельного та екологічного права

Поняття та джерела аграрного права. Правові засади реформування земельних відносин. Правові засади управління в АПК та відповідальність за правопорушення. Правове становище окремих суб'єктів господарювання в сільському господарстві. Правове регулювання виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Правове регулювання соціального розвитку села.

Поняття та джерела земельного права. Земельні правовідносини, їх особливості та види. Реформування земельних правовідносин та їх вплив на вдосконалення земельного законодавства. Земля як об'єкт права власності. Зміст права власності на землю. Об'єкт, суб'єкт, зміст права власності на землю. Право державної та приватної власності на землю. Право постійного та тимчасового користування земельними ділянками. Договір оренди земельної ділянки. Зміст і порядок охорони земель. Земельні спори: поняття, види.

Поняття і джерела екологічного права. Екологічні права та обов'язки громадян України. Право власності на природні ресурси. Управління в галузі охорони навколишнього середовища. Правове регулювання екологічної експертизи. Відповідальність за екологічні правопорушення. Правовий режим і використання природних ресурсів, надр, земель, вод, лісів, тваринного світу. Міжнародне право охорони навколишнього середовища.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА												
Тема 1. Основи теорії держави	9	1	1			7	10	1			9	
Тема 2. Основи теорії права	9	1	1			7	10	1			9	
Разом за змістовим модулем 1	20	2	2			14	20	2			18	
Змістовий модуль 2. ПУБЛІЧНО-ПРАВОВІ ГАЛУЗІ ПРАВА												
Тема 3. Основи конституційного права	5	2	2			1	5	2			3	
Тема 4. Система судових та правоохоронних органів	4	2	-			2	3				3	
Тема 5. Основи адміністративного права	4	-	2			2	5	2			3	
Тема 6. Основи фінансового права	3	2	-			1	3				3	
Тема 7. Основи кримінального права	4	-	2			2	4				4	
Разом за змістовим модулем 2	20	6	6			8	20	2	2		16	
Змістовий модуль 3. ПРИВАТНОПРАВОВІ ГАЛУЗІ ПРАВА												
Тема 8. Основи цивільного права	7	2	2			3	5	2			3	
Тема 9. Основи сімейного права	3					3	3				3	
Тема 10. Основи господарського права	6	3				3	5	2			3	
Тема 11. Основи трудового права	6		3			3	3				3	
Тема 12. Основи аграрного, земельного та екологічного права	8	2	2			4	4				4	
Разом за змістовим модулем 2	20	7	7			16	20	2	2		16	
Усього годин	60	15	15			30	60	6	4		50	

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основи теорії держави	1
2	Основи теорії права	1
3	Основи конституційного права	2
4	Основи адміністративного права	2
5	Основи кримінального права	2
6	Основи цивільного права	2
7	Основи трудового права	3
8	Основи аграрного, земельного та екологічного права	2
	Разом	15

Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Поняття держави та її ознаки. Типи та функції держави.
2. Форма, механізм та апарат держави.
3. Поняття та ознаки правової держави. Громадянське суспільство.
4. Поняття права та його ознаки. Суб'єктивне та об'єктивне право.
5. Правові відносини. Об'єкт, суб'єкт, зміст правовідносин. Юридичні факти.
6. Конституційне право як галузь національного права України.
7. Загальні засади конституційного ладу України.
8. Конституційний статус особи.
9. Конституційно-правові основи організації та діяльності органів державної влади.
10. Місцеве самоврядування в Україні.
11. Поняття та джерела цивільного права України.
12. Цивільно-правові відносини: поняття, склад. Характеристика фізичних та юридичних осіб.
13. Поняття, зміст, форми власності. Конституційний захист права власності в Україні.
14. Поняття та види зобов'язань. Підстави виникнення і припинення зобов'язань.
15. Цивільно-правовий договір: поняття, зміст, види. Характеристика окремих видів договорів.
16. На який строк укладається договір найму?
17. У якій формі, відповідно до Цивільного Кодексу, укладається договір найму житла?
18. З якого моменту договір позики вважається укладеним?
19. Авторське право і суміжні права.
20. Загальна характеристика спадкового права.
21. Поняття та особливості цивільно-правової відповідальності.
22. Сімейне право: поняття, джерела.
23. Шлюб: поняття та умови його укладення. Шлюбний договір.
24. Припинення шлюбу.
25. Поняття та джерела трудового права України.
26. Поняття, сторони, зміст і види трудового договору.
27. Робочий час і час відпочинку: поняття, види.

- 28.Трудова дисципліна. Правила внутрішнього трудового розпорядку.
- 29.Поняття, предмет і джерела права соціального забезпечення.
- 30.Правові основи загальнообов'язкового соціального страхування
- 31.Житловий фонд України та його види.
- 32.Право громадян на житло і форми його реалізації.
- 33.Приватизація державного житлового фонду.
- 34.Договір житлового найму: поняття, значення та відповідальність за його невиконання.
- 35.Порядок розгляду житлових спорів.
- 36.Особливості юридичної відповідальності за порушення житлового законодавства.
- 37.Поняття та принципи державного управління.
- 38.Державна служба: поняття, правовий статус державних службовців.
- 39.Поняття та джерела адміністративного права. Адміністративно-правові відносини.
- 40.Адміністративне правопорушення та адміністративна відповідальність.
- 41.Поняття адміністративного процесу.
- 42.Поняття, завдання, система і принципи кримінального права України.
- 43.Злочин: поняття та ознаки. Склад злочину.
- 44.Звільнення від кримінальної відповідальності.
- 45.Покарання та його види. Звільнення від покарання та його відбування.
- 46.Поняття і види часу відпочинку.
- 47.Поняття і джерела екологічного права.
- 48.Екологічні права та обов'язки громадян України.
- 49.Право власності на природні ресурси.
- 50.Управління в галузі охорони навколишнього середовища.
- 51.Правове регулювання екологічної експертизи.
- 52.Поняття та джерела земельного права.

КОМПЛЕКТИ ТЕСТІВ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

1. Встановіть відповідність між теоріями походження держави та їх прибічниками

1	Теологічна теорія	А	Д. Локк, Ж.Ж. Руссо
2	Військова теорія	В	Л. Петражицький, Г. Тард
3	Теорія суспільного договору	С	Х. Аквінський, Ж. Маритен
4	Психологічна теорія	Д	Гумплович

2. Встановіть відповідність між теоріями походження держави та їх змістом

1	Теологічна теорія	А	в основі лежить вільна згода народу
2	Соціально-економічна теорія	В	головними чинниками виникнення держав були географічні умови: клімат,

			ландшафт, природні ресурси
3	Теорія суспільного договору	С	пояснює появу держави як здійснення Божого задуму
4	Географічного детермінізму	Д	причина виникнення держави полягала у закономірному розвитку соціально-економічних відносин у певному суспільстві

3. Дайте визначення поняттю: «Норма права» - це...

(у бланку відповідей надати відповідь)

4. Порядок утворення й організації вищих органів влади в державі – це

1	Форма державного устрою
2	Форма державного правління

3	Форма державного режиму
4	Форма політичного формування

5. Визначить види форм державного режиму

1	Прості (унітарні) та складні (федерація, конфедерація і імперія)
2	Демократичні й авторитарні (антидемократичні)
3	Монархія і республіка
4	Зовнішні та внутрішні

6. ... - це рішення по конкретній справі, що є обов'язковим для судів тієї ж чи нижчої інстанції при вирішенні аналогічних справ або виступає зразком тлумачення закону

1	Нормативно-правовий акт
2	Нормативний договір
3	Судовий прецедент
4	Адміністративний прецедент

7. ... - це союзна держава, але її суверенні складові мають за мету збереження цілісності держави, для чого утворюють єдині союзи (федеральні) органи влади, які встановлюють єдине громадянство, грошові одиниці тощо (США, Росія)

(у бланку відповідей надати відповідь)

8. Визначить зовнішні функції держави

1	запобігання війнам
2	міжнародне співробітництво
3	захист державного суверенітету
4	соціальна

9. Визначить внутрішні функції держави

1	захист державного суверенітету
2	юридична
3	політична
4	культурологічна

10. Визначить види форм державного устрою

1	Прості (унітарні) та складні (федерація, конфедерація і імперія)
2	Демократичні й авторитарні (антидемократичні)
3	Монархія і республіка
4	Зовнішні та внутрішні

11. Який закон виражає суверенну волю народу та є основним в Україні

1	Декларація про державний суверенітет України
2	Конституція України
3	Закон України «Про народовладдя»
4	Закон України «Про громадянство»

12. ... - це голосування населення всієї держави (або певної частини її населення з метою вирішення найважливіших питань державного та суспільного життя

(у бланку відповідей надати відповідь)

13. Встановіть відповідність між основними групами прав громадян

1	Політичні права і свободи	А	збиратися мирно; на звернення; на участь у професійних спілках
2	Культурні права	В	на працю та своєчасне одержання винагороди за

			працю
3	Економічні права	С	на охорону здоров'я; на безпечне для життя і здоров'я дозвілля
4	Соціальні права	Д	на освіту; на свободу творчої діяльності; на захист інтелектуальної власності

14. Вищим органом виконавчої влади в Україні є...

(у бланку відповідей надати відповідь) КМУ

15. Як Ви розумієте «Україна проголошена правовою державою»

(у бланку відповідей надати відповідь)

16. Хто є гарантом державного суверенітету в Україні

1	Генеральний прокурор України
2	Прем'єр Міністр України
3	Спікер Парламенту України
4	Президент України

17. Який існує віковий ценз для народного обранця

1	18 років
2	21 рік
3	25 років
4	35 років

18. Виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі здійснюють...

1	сільські, селищні, міські, районні, обласні ради
2	виконавчі комітети
3	місцеві державні адміністрації
4	відомства

19. До системи органів місцевого самоврядування в Україні відносять

1	сільські, селищні, міські, районні, обласні ради
2	судоустрій
3	місцеві державні адміністрації
4	відомства

20. Дайте правильну відповідь

1	Прем'єр-міністр України призначається Президентом України за згодою більше ніж половини від конституційного складу Верховної Ради України
2	Прем'єр-міністр України призначається Верховною Радою України за згодою Президента України
3	Прем'єр-міністр України призначається Президентом України за згодою Верховної Ради України
4	Прем'єр-міністр України призначається Президентом України

21. ... - це здатність фізичної особи своїми діями набувати для себе цивільних прав і самостійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати для себе цивільні обов'язки, самостійно їх виконувати та відповідати у разі їх невиконання

(у бланку відповідей надати відповідь)

22. Встановіть відповідність між теоріями походження держави та їх прибічниками

1	Теологічна теорія	A	К. Маркс, Ф. Енгельс
2	Соціально-економічна теорія	B	Х. Аквінський, Ж. Маритен
3	Теорія суспільного договору	C	Д. Мечніков, Є. Хантингтон
4	Географічного детермінізму	D	Д. Локк, Ж.Ж. Руссо

23. Встановіть відповідність між теоріями походження держави та їх змістом

1	Патріархальна теорія	A	причиною створення держави була психологічна потреба людей жити в організованому суспільстві.
2	Органічна теорія	B	в основі лежить природний процес розвитку суспільства починаючи від сім'ї, роду, племені
3	Психологічна теорія	C	ототожнювали державу з живим організмом
4	Теорія насильства	D	причиною появи держави є завоювання однією людською спільнотою іншої

**24. Дайте визначення поняттю: «Право» - це...
(у бланку відповідей надати відповідь)**

25. Порядок здійснення державної влади у певні способи певними, методами і засобами - це...

1	Форма державного правління
2	Форма політичної організації
3	Форма державного устрою
4	Форма державного режиму

26. Встановіть відповідність між теоріями походження держави та їх прибічниками

1	Теологічна теорія	A	Д. Локк, Ж.Ж. Руссо
2	Військова теорія	B	Л. Петражицький,

			Г. Тард
3	Теорія суспільного договору	C	Х. Аквінський, Ж. Маритен
4	Психологічна теорія	D	Гумплович

27. Визначить види форм державного правління

1	Прості (унітарні) та складні (федерація, конфедерація і імперія)
2	Демократичні й авторитарні (антидемократичні)
3	Монархія і республіка
4	Зовнішні та внутрішні

28. Визначить види форм державного режиму

1	Прості (унітарні) та складні (федерація, конфедерація і імперія)
2	Демократичні й авторитарні (антидемократичні)
3	Монархія і республіка
4	Зовнішні та внутрішні

29. ... - це рішення по конкретній справі, що є обов'язковим для судів тієї ж чи нижчої інстанції при вирішенні аналогічних справ або виступає зразком тлумачення закону

1	Нормативно-правовий акт
2	Нормативний договір
3	Судовий прецедент
4	Адміністративний прецедент

30. Визначить внутрішні функції держави

1	економічна
2	юридична
3	захист державного суверенітету
4	соціальна

МОДУЛЬ 2. ПУБЛІЧНО-ПРАВОВІ ГАЛУЗІ ПРАВА

1. Не є адміністративним правопорушенням дія, вчинена у стані:

1	крайньої необхідності
2	необхідної оборони
3	казусу
4	уявної оборони

2. Ознакою адміністративного правопорушення є:

1	суспільна небезпека
2	вина
3	суспільна шкідливість
4	немає вірної відповіді

3. Адміністративна відповідальність настає з:

3	18 років
4	20 років

4. Видом адміністративних стягнень є:

1	штраф
2	арешт
3	попередження
4	виправні роботи

5. Адміністративне стягнення – необхідний правовий наслідок порушення (невиконання) адміністративних заборон, що полягає в осуді ... порушника і обмеженні його особистих ... , матеріальних та інших правових інтересів, в чому виражається оцінка вчиненого діяння.

6. Адміністративний арешт встановлюється строком до:

1	15 діб
2	30 діб
3	45 діб
4	до 3-х місяців

7. Адміністративний арешт не застосовується до:

1	неповнолітніх
2	повнолітніх
3	до інвалідів I і II груп
4	жінок, які мають дітей до 12 років

8. Встановіть відповідність

1	Попередження	A	запобіжний захід, який полягає в позбавленні волі особи на час дізнання, досудового слідства, провадження справи в суді першої інстанції
2	Штраф	B	грошове стягнення на користь держави, що накладається судом згідно із чинним законодавством
3	Взяття під варту	C	покарання, що полягає в триманні засудженого в умовах ізоляції і встановлюється на строк від одного до шести місяців
4	Арешт	D	письмове офіційне застереження громадянина про скоєне ним правопорушення.

9. Які з перелічених заходів державного примусу належать до адміністративного стягнення:

1	попередження
2	догана
3	оплатне вилучення предмету
4	позбавлення батьківських прав
5	сувора догана
6	позбавлення спеціального права

10. Адміністративне право — галузь права, яка об'єднує юридичні норми, що регулюють відносини як між ... в процесі їхньої виконавчої і розпорядчої діяльності, так і між ними та громадськими організаціями й

(у бланку відповідей надати відповідь)

11. З якого віку особи підлягають кримінальній відповідальності

1	14
2	16
3	18
4	21

12. Поняття злочину включає такі ознаки

1	суспільне небезпечний характер діяння
2	неповний склад злочину
3	караність
4	суспільна думка

13. Ознаки складу злочину поділяються на такі групи

1	необхідні
2	факультативні
3	обов'язкові
4	реальні

14. Поняття добровільної відмови складається з таких ознак

1	остаточне припинення особою готування до злочину
2	відмова від вчинення злочину з волі самої особи
3	розуміння особою можливості довести злочин до кінця
4	всі відповіді вірні

15. До основних покарань відносять

1	обмеження волі
2	позбавлення волі на певний строк
3	позбавлення військового, спеціального звання
4	конфіскація майна

16. До додаткових покарань відносять

1	позбавлення військового, спеціального звання
2	штраф
3	позбавлення рангу, чину або кваліфікаційного класу
4	конфіскація майна

17. Поняття злочину включає такі ознаки

1	вчинення діяння суб'єктом злочину
2	винність особи у вчиненні діяння
3	неповний склад злочину
4	виправданість

18. Які є стадії вчинення злочину

1	готування до злочину, замах на злочин
2	готування до злочину, закінчений злочин
3	готування до злочину, замах на злочин, закінчений злочин
4	готування до злочину, замах на злочин, підготовка до злочину, закінчений злочин

19. За порядком призначення покарання поділяються на три групи

1	основні покарання
2	додаткові покарання
3	змішані
4	всі відповіді вірні

20. До основних покарань відносять

1	тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців
2	довічне позбавлення волі
3	позбавлення рангу, чину
4	конфіскація майна

21. штраф — встановлюється у межах

1	від 10 до 500 неоподатковуваних мінімумів
---	---

	доходів громадян
2	від 20 до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
3	від 30 до 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
4	від 50 до 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян

22. Основна функція кримінального права

1	управлінська
2	охоронна
3	регулятивна
4	наказна

23. Поняття злочину включає такі ознаки

1	неповний склад злочину
2	наявність діяння
3	передбаченість діяння чинним Кодексом
4	суспільна думка

24. Елементами складу злочину є

1	об'єкт злочину, об'єктивна сторона злочину
2	суб'єкт злочину, суб'єктивна сторона злочину
3	об'єкт злочину, об'єктивна сторона злочину, суб'єкт злочину, суб'єктивна сторона злочину
4	суб'єкт злочину, суб'єктивна сторона злочину, суб'єкт злочину

25. Види співучасників

1	Виконавець, організатор
2	Виконавець, підбурювач, посібник
3	Виконавець, організатор, підбурювач
4	Виконавець, організатор, підбурювач, посібник

26. До основних покарань відносять

1	громадські роботи
2	виправні роботи

3	службові обмеження для військовослужбовців
4	арешт

27. Покарання, що можуть призначатися і як основні, і як додаткові

1	штраф
2	позбавлення права обіймати певні посади
3	позбавлення права займатися певною діяльністю
4	конфіскація майна

28. Ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних ... , навчання та виховання неповнолітніх дітей – тягне за собою попередження або накладання штрафу від одного до трьох неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

(у бланку відповідей надати відповідь)

29. Визнана законом за громадянином фактична можливість бути суб'єктом адміністративного права, мати права й обов'язки адміністративно-правового характеру.

1	Адміністративна правоздатність
2	Адміністративна дієздатність
3	Адміністративна деліктоздатність
4	Правовий нігілізм

30. Визнана законом спроможність громадян своїми діями набувати та здійснювати права й виконувати обов'язки адміністративно-правового характеру

1	Адміністративна правоздатність
2	Адміністративна дієздатність
3	Адміністративна деліктоздатність
4	Правовий нігілізм

МОДУЛЬ 3. ПРИВАТНОПРАВОВІ ГАЛУЗІ ПРАВА

1. Сімейний кодекс України не регулює сімейних відносин між:

1	двоюрідними братами та сестрами;
2	дружиною та чоловіком;
3	рідними братами та сестрами;
4	батьками та дітьми;
5	усиновлювачами та усиновленими.

2. До досягнення якого віку особа має правовий статус дитини?

(у бланку відповідей надати відповідь)

3. Вкажіть які є підстави для взяття громадян на квартирний облік

1	заява громадянина
2	забезпеченість житловою площею нижче за встановлений рівень
3	необхідність поліпшення житлових умов
4	рішення органу, що веде квартирний облік

4. Як називається документ, який підтверджує право власності громадянина на приватизоване житло:

(у бланку відповідей надати відповідь)

5. Тривалість опалювального періоду встановлюється:

1	урядом АРК, обласними, Київською та Севастопольською держадміністраціями
2	держбудом України
3	Кабінетом міністрів України
4	органами місцевого самоврядування

6. На який захист має кожен учасник сімейних правовідносин

1	Правовий
2	Судовий
3	Майновий
4	Цивільний

7. При вирішенні сімейного спору суд за заявою заінтересованої сторони може врахувати місцевий

(у бланку відповідей надати відповідь)

8. Встановіть відповідність

1	Опікун	А	особа, призначена в установленому законом порядку надавати допомогу у здійсненні прав та обов'язків неповнолітніми віком від 15 до 18 років
2	Піклувальник	В	влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в сім'ї громадян України
3	Дитина	С	особа, яка піклується про дитину, що залишилася без батьківського піклування до досягнення нею 14 років.
4	Опіка	Д	людина, яка не досягла дорослого віку.

9. Державна реєстрація шлюбу засвідчується

1	Державним актом про шлюб
2	Реєстраційним документом про шлюб
3	Свідоцтвом про шлюб
4	Бланком про шлюб

10. Недійсним є шлюб, зареєстрований

1	яка одночасно перебуває в іншому зареєстрованому шлюбі.
2	між особами, які є родичами прямої лінії споріднення, а також між рідними братом і сестрою.
3	з особою, яка визнана недієздатною.
4	жодної вірної відповіді

11. Трудовий договір – це:

1	правова норма вирішення трудових спорів;
2	угода між трудовим колективом і адміністрацією підприємства;
3	документ для вирішення соціально-побутових питань;
4	угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою.

12. Колективний договір – це:

1	правова норма вирішення трудових спорів;
2	укладається на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності і господарювання, які використовують найману працю і мають право юридичної особи
3	документ для вирішення соціально-побутових питань;

4	угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою.
---	---

13. Контракт – це:

1	правова норма вирішення трудових спорів;
2	угода між трудовим колективом і адміністрацією підприємства;
3	особливий вид строкового трудового договору, що укладається в письмовій формі.
4	документ для вирішення соціально-побутових питань

14. Якого виду робочого часу не існує у трудовому законодавстві України?

1	нормальний робочий час;
2	скорочений робочий час;
3	неповний робочий час;
4	ненормальний робочий час.

15. Нормальна тривалість робочого часу працівників не може перевищувати:

1	30 годин;
2	36 годин;
3	40 годин;
4	45 годин.

16. Нічним часом є час

1	з 23 години до 8 години
2	з 20 години до 7 години
3	з 22 години до 6 години
4	з 22 години до 5 години

17. У бланку відповідей впишіть пропущені слова:

Для неповнолітніх працівників до 16 років тривалість робочого тижня не може перевищувати ... години, а для працівників віком 16-18 років – ... годин

18. У бланку відповідей впишіть пропущені слова:

Загальна тривалість роботи для працівників з ненормованим робочим днем не може перевищувати ... год на тиждень з відповідним розподілом цього часу на ... чи ... робочих днів. 40; 5 ; 6

19. У бланку відповідей впишіть пропущені слова:

Випробування не встановлюється при прийнятті на роботу для осіб, які не досягли ...-річного віку, випускникам ... і ..., звільненим у запас з лав Збройних Сил, інвалідів, при переведенні працівника на роботу в іншу місцевість чи на інше підприємство.

20. Відповідно до ст.23 КЗпП України трудовий договір може бути

1	безстроковим
2	на визначений строк
3	таким, що укладається на час виконання певної роботи
4	все перераховане

21. У бланку відповідей впишіть пропущені слова:

Строк випробування для робітників не може перевищувати ... місяця, для інших категорій – ... місяці, а в окремих випадках для службовців, за згодою профспілкового органу, - ... місяців

22. У бланку відповідей впишіть пропущені слова:

Жінки, які мають дітей віком від ... до... років або дитину-інваліда, можуть залучатися до надурочних робіт лише за їх згодою.

23. У бланку відповідей впишіть пропущені слова:

Надурочні роботи можуть проводитися лише з дозволу профспілкового комітету підприємства. Вони не повинні перевищувати для кожного працівника ... годин протягом двох днів підряд і ... годин на рік.

24. Основними видами відпочинку є:

1	перерви на протязі робочого дня
2	перерви між робочими змінами чи робочими днями
3	щотижневі дні відпочинку
4	святкові і неробочі дні

25. Закон України "Про відпустки", КЗпП У установлюють такі види відпусток

1	Щорічна
2	Додаткова
3	Творча
4	Соціальна

26. Працівника можна звільнити за ініціативою роботодавця в таких випадках

1	скорочення штатів в результаті змін в організації виробництва і праці
2	виявлення невідповідності працівника займаній посаді за станом здоров'я
3	порушення працівником трудової дисципліни
4	за появу на роботі в нетверезому стані

27. Вкажіть види соціального забезпечення

1	пенсії
2	соціальна допомога
3	пільги
4	утримання непрацездатних громадян у будинках для старих та інвалідів

28. Вкажіть види обов'язкового державного соціального страхування

1	На випадок безробіття
2	Соціальне страхування з тимчасової втрати працездатності та витратами, зумовленими похованням
3	Від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності
4	Пенсійне страхування

29. Вкажіть види державної допомоги сім'ям з дітьми

1	допомога у зв'язку з вагітністю та пологами;
2	допомога при народженні дитини
3	допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування
4	допомога на дітей одиницями матерям

30. ... — щомісячні виплати громадянам із спеціальних фондів у випадках старості, інвалідності, вислуги років, втрати годувальника

(у бланку відповідей надати відповідь)

--

9. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в навчальній діяльності:

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи стимулювання й мотивації навчальної роботи, що включають пізнавальні ігри, навчальні дискусії, рольові ситуації;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- *робота в малих групах* дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- *семінари-дискусії* передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- *мозкові атаки* – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмеженого проміжку часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

- *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- *презентації* – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації;

- *дидактичні ігри* – метод імітації (наслідування, відображення) ухвалення управлінських рішень в різноманітних ситуаціях згідно правил, які вже розроблено або формуються самими учасниками, реалізується через самостійне вирішення здобувачами вищої освіти поставленої проблеми за умови недостатності необхідних знань, коли є потреба самостійно опанувати новий зміст або шукати нові зв'язки в уже засвоєному матеріалі;

- *банки візуального супроводу* сприяють активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності.

10. Форми контролю

Відповідно до «Положення про екзамен та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого Вченою радою НУБіП України 26 квітня 2023 року, протокол №10, видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля.

Проміжна атестація має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу змістового модуля (рейтингова оцінка із змістового модуля), отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу змістового модуля розробляються лектором дисципліни і затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи тощо.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу змістового модуля вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Зарахування всього навчального матеріалу дисципліни не звільняє здобувача вищої освіти від складання екзамену з цієї дисципліни.

Після проведення проміжних атестацій зі змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок лектором дисципліни визначається рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{НР}$ (не більше 70 балів) за формулою (1):

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R_{ЗМ}^{(1)} \cdot K_{ЗМ}^{(1)} + \dots + R_{ЗМ}^{(n)} \cdot K_{ЗМ}^{(n)})}{K_{дис}}, \quad (1)$$

де $R_{ЗМ}^{(1)}, \dots, R_{ЗМ}^{(n)}$ – рейтингові оцінки із змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{ЗМ}, \dots, K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) (або годин), передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{дис} = K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ЄКТС (або годин), передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Формулу (1) можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{ЗМ} = \dots = K^{(n)}_{ЗМ}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ})}{n} \quad (2)$$

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи округлюється до цілого числа.

На рейтинг з навчальної роботи можуть впливати рейтинг з додаткової роботи та рейтинг штрафний.

Підсумкова атестація включає семестрову та державну атестацію здобувачів вищої освіти.

Семестрова атестація з навчальної дисципліни «Основи менеджменту, маркетингу, підприємництва та правознавство» проводиться у формі семестрового екзамену.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого Вченою радою НУБіП України 26 квітня 2023 року, протокол №10.

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результатами складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{дис}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{НР}$ (до 70 балів):

$$R_{дис} = R_{НР} + R_{ат} \quad (3)$$

12. Навчально-методичне забезпечення

1. Havrysh O., Dramaretska K. Leadership: textbook for students of higher education of the first (bachelor) level of specialty 073 «Management». Kyiv: TsP «Comprynt», 2022. 458 p.
2. Балановська Т. І., Гогоуля О. П., Троян А. В. Основи менеджменту, маркетингу та підприємництва: навчальний посібник. Київ: ЦП «Компринт», 2018. 533 с. URL: <http://dglib.nubip.edu.ua:8080/handle/123456789/6184>
3. Балановська Т.І., Троян А.В., Драмарецька К.П. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Основи менеджменту, маркетингу та підприємництва» для підготовки фахівців ОС «Бакалавр» спеціальність 133 «Галузеве машинобудування», спеціальність 192 «Будівництво та цивільна інженерія». Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 261 с.
4. Електронний навчальний курс «Основи менеджменту, маркетингу та підприємництва»: <http://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2095>

13. Рекомендовані джерела інформації

Основи менеджменту, маркетингу, підприємництва

Основні:

1. Балановська Т. І., Гогоуля О. П., Кубіцький С. О., Михайліченко М. В., Троян А. В. Управління організацією: навчальний посібник. Київ: ФОП Ямчинський О. В., 2021. 464 с.
2. Балановська Т. І., Гогоуля О. П., Троян А. В. Основи менеджменту, маркетингу та підприємництва: навчальний посібник. Київ: ЦП «Компринт», 2018. 533 с. URL: <http://dglib.nubip.edu.ua:8080/handle/123456789/6184>
3. Балановська Т. І., Троян А. В. Управління бізнесом: навчальний посібник. Київ: НУБіП України, 2019. 401 с. URL: <http://dglib.nubip.edu.ua:8080/handle/123456789/6194>
4. Балановська Т. І., Троян А. В., Драмарецька К. П. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Основи менеджменту, маркетингу та підприємництва» для підготовки фахівців ОС «Бакалавр» спеціальність 133 «Галузеве машинобудування», спеціальність 192 «Будівництво та цивільна інженерія». Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 261 с.

Допоміжні:

1. Шкільняк М. М., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент: Навчальний посібник. Тернопіль: Крок, 2017. 252 с.
2. Довгань Л. Є., Малик І. П., Мохонько Г. А., Шкробот М. В. Менеджмент організацій. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 271 с.
3. Основи менеджменту. Теорія і практика: навчальний посібник/ Г. Є. Мошек, І. П. Миколайчук, Ю. І. Палеха, Ю. В. Поканевич, А. С. Соломко, О.В. Коваленко, Н.В. Коваленко, В.С. Ціпурина, Г.П. Сиваненко, О.І. Белова; за заг. ред. проф. Мошека Г.Є. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 528 с.
4. Балановська Т. І., Гогоуля О. П., Троян А. В. Словник-довідник з менеджменту. Київ: ЦП «Компринт», 2016. 480 с.

5. Маркетингова цінова політика: навчальний посібник/ Я. С. Ларіна, О. М. Бариллович, Ю. М. Гальчинська, В. А. Рафальська, О. І. Бабічева, А.В. Рябчик та ін. Харків: Діса-плюс, 2016. 208 с.
6. Економіка і підприємництво, менеджмент: навчальний посібник / С. М. Рогач, Т. А. Гуцул, В. А. Ткачук, О. Д. Балан, Т. І. Балановська, О. П. Гоголюя. Київ, 2015. 714 с.
7. Основи менеджменту/ за ред. А.А. Мазаракі. Харків: «Фоліо», 2014. 846 с.
8. Маркетинг: навчальний посібник/ Я. С. Ларіна, С. І. Чеботар, Т. В. Арестенко, В. В. Арестенко. Суми: ТД «Папірус», 2014. 263 с.
9. Храбатин О. І., Яворська Л. В. Маркетинг: навчальний посібник/ За наук. ред. О. А. Тимчик. Київ : Видавництво, 2014. 284 с.
10. Гой І.В., Смелянська Т.П. Підприємництво: навчальний посібник. Київ, 2013. 368 с.
11. Менеджмент: навчальний посібник / С.І. Михайлов, Т.І. Балановська, О.В. Новак, О.П. Гоголюя та ін. / За ред. С.І. Михайлова. Київ: НУБіП України, 2013. 536 с.
12. Балабанова Л. В., Холод В. В., Балабанова І. В. Маркетинг підприємства: навчальний посібник. Київ, 2012. 612 с.
13. Гаркавенко С. С. Маркетинг: підручник. 7-е вид. Київ: Лібра, 2010. 720 с.

Правознавство

Основні:

1. Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести. К.: Юрінком Інтер, 2019. 584 с.
2. Теорія держави і права : підручник / Тетарчук І., Дяків Т. К.: Центр навчальної літератури, 2019.
3. Адміністративне право України : підручник / І.Л. Бородін. К.: Алерта, 2019, 548 с.
4. Аграрне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів / під ред. І.В. Тетарчук. К.: Центр учбової літератури, 2019. 244 с.
5. Сухонос В.В. Теорія держави і права. Підручник. К.: Університетська книга, 2018.
6. Правознавство: Навч. посіб. для студентів / [Колектив авторів] / За ред. Д.В. Каменського, В.О. Мирошніченка. К. : Центр учбової літератури, 2018. 288с.
7. Правознавство : навчальний посібник / Мірошніченко В., Каменський Д. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 288 с.

Допоміжні:

1. Екологічне право України: навчальний посібник / за ред. проф. І. І. Каракаша, д.ю.н. Харитонової, к.ю.н. К. І. Черемнової; вид. 1-ше. Одеса: Гельветика. 2018. 408 с.
2. Подцерковний О. П Господарське право: підручник. Фенікс, 2018. 616 с.
3. Алмаші І. М., Алмаші М. М., Белюга. Конституційне А. В. Право України: підручник. Видання -9, перероблене і доповнене. К.: ВД Гельветика, 2018. 462 с.
4. Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина. Підручник. К.: Фенікс, 2018. 394 с.

5. Сопілко І. М. Конституція України: Науково-практичний коментар, Уліbris, 2017. 164 с.
6. Селецький С. І. Теорія держави і права. Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2017.
7. Трудове право України: навчальний посібник / за ред. Ю. Ф. Іванова, М. В. Іванов. К., Правова єдність, 2020. 442 с.
8. Фінансове право: посібник для підготовки до іспитів / О.О. Головашевич, О.О. Дмитрик, М. П. Кучерявенко, К.О. Токарева. Х.: Право, 2017, 228 с.
9. Скакун О. Ф. Теорія права і держави. Підручник. К.: Алерта, 2016.
10. Адміністративне право України: навч. посіб. / Н. В. Дараганова ; Вищ. навч. закл. "Нац. акад. упр.". К. : ВНЗ "Нац. акад. упр.", 2013. 271 с.
11. Земельне право: підручник / [М. В. Шульга та ін.] ; за ред. проф. М. В. Шульги; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". Х. : Право, 2013. 519 с.

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Класифікація організаційно-правових форм господарювання ДК 002:2004 / Про затвердження національних стандартів України, державних класифікаторів України, національних змін до міждержавних стандартів, внесення зміни до наказу Держспоживстандарту України від 31 березня 2004 р. № 59 та скасування нормативних документів: наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28 травня 2004 р. № 97. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN10242.html.
3. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
5. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010: наказ Держспоживстандарту України від 11 жовтня 2010 р. № 457. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10>
6. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
7. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
8. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
9. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
10. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
11. Про затвердження Методичних рекомендацій з розробки бізнес-планів інвестиційних проектів: наказ Державного агентства України з інвестицій та розвитку

від 31 серпня 2010 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0073537-10>

12. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення бізнес-плану підприємств: наказ Міністерства економіки України від 06 вересня 2006 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0290665-06>

13. Про затвердження Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи: наказ Міністерства юстиції України від 09 лютого 2016 р. № 359/5 (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 лютого 2016 р. за № 200/28330). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0200-16>

14. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>.

15. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.

16. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>

17. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

18. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/222-19>

19. Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні: Закон України від 21.12.2000 р. № 2157-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2157-14>

20. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>

21. Про підприємництво: Закон України від 07.02.1991 р. № 698-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12>

22. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 р. № 270/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>

23. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

24. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/973-15>

25. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>